
met pastoriekinderen (299).⁶¹ Wanneer men echter bedenkt dat Brugsma een zoon was van De Groots rechterhand op onderwijsgebied Berend Brugsma, een man die zich als jonge wees via de lagere school geheel door zelfstudie had opgewerkt tot hoofd van de befaamde plaatselijke Nutskweekschool, wordt het perspectief anders. Al is het moeilijk na te gaan of Brugsma jr zich ‘juist via de theologiestudie trachtte te verheffen’, bij hem is er in ieder geval sprake van een verdere sociale en vooral wetenschappelijke voortgang op de weg die door zijn vader was ingezet.⁶²

Het bijltje er bij neergegoid?

Na de kenschets van Wijbelingh en Leemhuis vervolgt Caljé: ‘De toestand was zo moeilijk dat enkelen er het bijltje helemaal maar bij neergooiden’. Borgesius, die de ‘predikantendynastie die zijn vader had verbroken’, weer ‘in ere [wilde] herstellen, ... volgde in arren moede zijn vader maar op als stadsveenmeester’ (299). Ik plaats twee kanttekeningen. Ten eerste, dat Borgesius toch niet erg zijn best deed om de familietraditie te herstellen. Hij werd immers in juni 1846 bij zijn kandidaats voor een jaar afgewezen, iets dat in Groningen slechts eens in de drie jaar voorkwam. In 1847 slaagde hij wel, maar daarna duurde het nog tot augustus 1848 eer hij als 26-jarige proponent op de markt kwam. Dat het hem niet lukte een gemeente te vinden, valt met deze voorgeschiedenis te begrijpen, mede omdat Borgesius geen vrouw aan zijn zijde had. Ten tweede is het de vraag of hij ooit echt de hoop op een beroep heeft laten varen. Tot zijn dood in 1859 bleef hij namelijk als kandidaat H. Dienst vermeld staan. Dat dit wel degelijk op een (wellicht vaag gekoesterd) verlangen naar het wondere ambt kan duiden, bewijst het geval van J. Troste. Vijftien jaar stond Troste, die in Utrecht zijn opleiding had genoten, als proponent te boek alvorens hij in 1850 als 40-jarige te Oudemirdum werd beroepen. Dit gebeurde na loting uit een tweetal door de voornaamste floreenplichtige van die plaats, jhr G.R.G. van Swinderen. In de tussenliggende jaren had Troste als gorter de kost verdiend, ook voor vrouw en kinderen. Zijn oudste zoon, L. Troste, koos later voor een theologische studie in Groningen.⁶³ Bij Caljé duikt hij op als senator en in 1867 en 1868 zelfs als waarnemend rector van *Vindicat atque polit* (484, 501-511). Zijn afkomst wordt niet vermeld. Dat Troste junior bij het toen oploaiende conflict tussen de ‘aristocraten’ en ‘democraten’ als ‘conciliant’ meer aan de zijde van de als tweede genoemde partij stond, is gezien de levensgang van zijn vader begrijpelijk.

⁶¹ Vgl. ook Vree, ‘Overschot’, 46.

⁶² Brugsma jr werd nog overtroffen zijn oudere broer A.L. Brugsma. Deze bereidde zich na de Latijnse school en een opleiding tot onderwijzer aan de bekende Haarlemse kweekschool via zelfstudie voor een op een kandidaats letteren te Groningen. Als leraar aan het gymnasium te Leeuwarden rondde hij in 1855 deze studie af met een promotie.

⁶³ Zie voor de Trostes: Vree, ‘Overschot’, 44v. Gorter: pelmolenaar, die gerst tot gort verwerkt.